

Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων που αφορά την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. (.../...) (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από άπατρι)

(2011/C 101/03)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 16,

Έχοντας υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 8,

Έχοντας υπόψη την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών ⁽¹⁾,

Έχοντας υπόψη το αίτημα γνωμοδότησης σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών ⁽²⁾,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 11 Οκτωβρίου 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. (.../...) (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από άπατρι) («η πρόταση») ⁽³⁾. Την ίδια ημέρα η πρόταση, όπως εκδόθηκε από την Επιτροπή, εστάλη στον ΕΕΠΔ για διαβούλευση σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Επιτροπή ζητά τη γνώμη του και ζητά με τη σειρά του να συμπεριληφθεί στις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης αναφορά στην εν λόγω διαβούλευση.
2. Το Eurodac θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική

τική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου ⁽⁴⁾. Μια αναδιατυπωμένη έκδοση της πρότασης για την τροποποίηση του κανονισμού Eurodac εκδόθηκε από την Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2008 ⁽⁵⁾ (εφεξής «πρόταση του Δεκεμβρίου 2008»). Ο ΕΕΠΔ σχολίασε την εν λόγω πρόταση μέσω γνωμοδότησης του Φεβρουαρίου 2009 ⁽⁶⁾.

3. Η πρόταση του Δεκεμβρίου 2008 εκπονήθηκε με τρόπο ώστε να διασφαλίζει μια αποτελεσματικότερη υποστήριξη της εφαρμογής της σύμβασης του Δουβλίνου και να διευθετήσει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δεδομένων. Ευθυγράμμισε επίσης το πλαίσιο πληροφοριακής διαχείρισης με εκείνο των κανονισμών SIS II και VIS προβλέποντας την ανάθεση των καθηκόντων λειτουργικής διαχείρισης για το Eurodac στον μελλοντικό Οργανισμό για τη λειτουργική διαχείριση μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ⁽⁷⁾ (εφεξής «Οργανισμός ΤΠ») ⁽⁸⁾.
4. Η Επιτροπή εξέδωσε στη συνέχεια τροποποιημένη πρόταση τον Σεπτέμβριο 2009 με την οποία θέσπιζε τη δυνατότητα πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών και της Ευρόπλ στην κεντρική βάση δεδομένων του Eurodac για σκοπούς πρόληψης, εξακρίβωσης και διερεύνησης τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών αξιολογικών πράξεων.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 62 της 5.3.2002, σ. 1.

⁽⁵⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. (.../...) (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από άπατριδα), COM(2008) 825 τελικό.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της 18ης Φεβρουαρίου 2009 για την πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. (.../...) (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από άπατριδα) [COM(2008) 825], ΕΕ C 229 της 23.9.2009, σ. 6.

⁽⁷⁾ Η πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού για τη λειτουργική διαχείριση μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης [COM(2009) 293 τελικό] εκδόθηκε στις 24 Ιουνίου 2009. Μια τροποποιημένη πρόταση εκδόθηκε στις 19 Μαρτίου 2010: Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. .../... του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού για τη λειτουργική διαχείριση μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, COM(2010) 93.

⁽⁸⁾ Ο ΕΕΠΔ εξέδωσε γνωμοδότηση σχετικά με την ίδρυση του οργανισμού ΤΠ (Γνωμοδότηση της 7ης Δεκεμβρίου 2009 όσον αφορά την πρόταση κανονισμού σχετικά με την ίδρυση οργανισμού για τη λειτουργική διαχείριση μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, και όσον αφορά την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την ανάθεση στον οργανισμό καθηκόντων λειτουργικής διαχείρισης των συστημάτων SIS II και VIS κατ' εφαρμογή του Τίτλου VI της συνθήκης ΕΕ, ΕΕ C 70 της 19.3.2010, σ. 13).

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.

⁽³⁾ COM(2010) 555 τελικό.

5. Ειδικότερα, η εν λόγω πρόταση προέβλεπε ρήτρα γεφύρωσης ούτως ώστε να επιτρέπεται η πρόσβαση στο Eurodac για σκοπούς επιβολής του νόμου, καθώς και τις απαραίτητες συνοδευτικές διατάξεις και τροποποιούσε την πρόταση του Δεκεμβρίου 2008. Υποβλήθηκε συγχρόνως με την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις αιτήσεις αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου ⁽¹⁾ (εφεξής «απόφαση του Συμβουλίου»), που καθορίζει τους ακριβείς όρους της πρόσβασης αυτής. Ο ΕΕΠΔ εξέδωσε γνωμοδότηση σχετικά με την εν λόγω πρόταση τον Δεκέμβριο του 2009 ⁽²⁾.

6. Με την έναρξη ισχύος της συνθήκης της Λισαβόνας και την κατάργηση του συστήματος των πυλώνων, η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου έπαψε να ισχύει και χρειάστηκε να αποσυρθεί επίσημα και να αντικατασταθεί με νέα πρόταση που να λαμβάνει υπόψη το νέο πλαίσιο της ΣΛΕΕ.

7. Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης αναφέρει ότι, για να σημειωθεί πρόοδος στις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη δέσμη προτάσεων για το άσυλο ⁽³⁾ και για να διευκολυνθεί η σύναψη συμφωνίας σχετικά με τον κανονισμό Eurodac, η Επιτροπή θεώρησε σκοπιμότερο να αποσύρει από τον κανονισμό Eurodac τις διατάξεις που αναφέρονται στην πρόσβαση για σκοπούς επιβολής του νόμου.

8. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι, αποσύροντας αυτό το (μάλλον αμφιλεγόμενο) μέρος της πρότασης και διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτόν την ταχύτερη θέσπιση του νέου κανονισμού Eurodac, διευκολύνει επίσης την έγκαιρη ίδρυση του οργανισμού λειτουργικής διαχείρισης μεγάλων συστημάτων ΤΠ στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δεδομένου ότι ο οργανισμός αυτός θα είναι επίσης υπεύθυνος για τη διαχείριση του Eurodac.

9. Κατά συνέπεια, ενώ η παρούσα τροποποιημένη πρόταση θεσπίζει δύο τεχνικές διατάξεις, ο κύριος σκοπός της είναι να τροποποιήσει την προηγούμενη πρόταση (δηλ. εκείνη του Σεπτεμβρίου 2009) εξαλείφοντας από αυτήν τη δυνατότητα πρόσβασης για σκοπούς επιβολής του νόμου. Επομένως, δεν κρίθηκε απαραίτητη η διενέργεια νέας εκτίμησης επιπτώσεων ειδικά για την παρούσα πρόταση.

⁽¹⁾ COM(2009) 344.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. (.../...) (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι), και την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις αιτήσεις αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλονται από τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και την Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου, ΕΕ C 92 της 10.4.2010, σ. 1.

⁽³⁾ Η «δέσμη προτάσεων για το άσυλο» αποσκοπεί στη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας του συστήματος ασύλου στην ΕΕ αλλά και στην ενίσχυση των δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο. Περιλαμβάνει τροποποιήσεις της οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής (RCD), του κανονισμού του Δουβλίνου και του Eurodac. Προβλέπει επίσης τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) συνοδευόμενη από απόφαση που διευκολύνει τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο μέσω της ανακατανομής πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων.

II. ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΝΕΤΑΙ Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΕΠΔ

10. Ο ΕΕΠΔ έχει ήδη εκδώσει διάφορες γνωμοδοτήσεις στον συγκεκριμένο τομέα, όπως αυτές που έχουν προαναφερθεί. Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να προταθούν βελτιώσεις της πρότασης. Οι συστάσεις αυτές βασίζονται είτε σε νέα δεδομένα είτε σε συστάσεις που έχουν γίνει και στο παρελθόν αλλά δεν έχουν ληφθεί υπόψη, σε περιπτώσεις όπου ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι τα επιχειρήματά του δεν έχουν βρει τη δέουσα ανταπόκριση ή όταν οι συστάσεις αυτές υποστηρίζονται από νέα επιχειρήματα.

11. Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στα ακόλουθα σημεία:

— απόσυρση των διατάξεων που αφορούν την πρόσβαση στο Eurodac για σκοπούς επιβολής του νόμου

— θέση των ατόμων με αδυναμία ταυτοποίησης

— ενημέρωση του υποκείμενου των δεδομένων

— χρήση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών για την εφαρμογή της «προστασίας της ιδιωτικής ζωής ήδη από τον σχεδιασμό»

— συνέπειες της ανάθεσης (μέρους) της ανάπτυξης ή της διαχείρισης του συστήματος σε τρίτους.

III. ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΓΙΑ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

12. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η δυνατότητα πρόσβασης στο Eurodac για σκοπούς επιβολής του νόμου δεν έχει συμπεριληφθεί στην τρέχουσα πρόταση. Πράγματι, ενώ ο ΕΕΠΔ δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις χρειάζονται τα κατάλληλα μέσα για να εγγυώνται την ασφάλεια του πολίτη, είχε ωστόσο εκφράσει σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα της εν λόγω πρότασης με βάση τα ακόλουθα.

13. Τα μέτρα για την αποτροπή τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων μπορούν να αποτελούν θεμιτό λόγο ώστε να επιτραπεί η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα –ακόμη και αν δεν συνάδουν με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν αρχικά τα δεδομένα– υπό τον όρο ότι η αναγκαιότητα της παρέμβασης στηρίζεται σε σαφή και αναντίρρητα στοιχεία, ενώ αποδεικνύεται και η αναλογικότητα της επεξεργασίας. Αυτό απαιτείται πολλώ μάλλον επειδή οι προτάσεις αφορούν τα μέλη μιας ευάλωτης ομάδας που χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας ως διωκόμενα. Η επισφαλής κατάστασή τους πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των προτεινόμενων μέτρων. Ο ΕΕΠΔ τόνισε, πιο συγκεκριμένα, ότι η αναγκαιότητα πρέπει να αποδεικνύεται με την παρουσίαση ουσιαστικών στοιχείων που να συνδέουν τους αιτούντες άσυλο με την τρομοκρατία ή/και σοβαρές αξιόποινες πράξεις. Αυτό δεν συνέβαινε στις προτάσεις.

14. Γενικότερα, ο ΕΕΠΔ έχει υποστηρίξει, μέσω πολυάριθμων γνωμοδοτήσεων και σχολίων, την ανάγκη αξιολόγησης όλων των υφιστάμενων μέσων ανταλλαγής πληροφοριών προτού να προταθούν καινούρια, ενώ ιδιαίτερη έμφαση στο συγκεκριμένο ζήτημα δόθηκε με την πρόσφατη γνωμοδότηση σχετικά με την «Επισκόπηση της διαχείρισης πληροφοριών στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης»⁽¹⁾ και με εκείνη για την «αντιτρομοκρατική πολιτική της ΕΕ: βασικά επιτεύγματα και μελλοντικές προκλήσεις»⁽²⁾.
15. Πράγματι, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων μέτρων με παράλληλη εξέταση του αντίκτυπου των νέων προβλεπόμενων μέτρων επί της ιδιωτικής ζωής είναι καθοριστικής σημασίας και θα πρέπει να διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο όσον αφορά τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον συγκεκριμένο τομέα, σύμφωνα και με την προέγχιση που προάγεται από το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης. Στην προκειμένη περίπτωση, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει π.χ. να αποδίδεται στην εφαρμογή της ανταλλαγής δεδομένων βάσει του μηχανισμού Prüm. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται ανταλλαγή δακτυλικών αποτυπωμάτων, και πρέπει να αποδεικνύεται ότι το σύστημα έχει σοβαρές αδυναμίες που δικαιολογούν την πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων όπως το Eurodac.
16. Τέλος, στις εν λόγω γνωμοδοτήσεις όπως και σε πολλές άλλες στο παρελθόν, ο ΕΕΠΔ συνιστά να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε όσες προτάσεις καταλήγουν σε συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για μεγάλες κατηγορίες πολιτών αντί για μόνο υπόπτους. Ιδιαίτερη προσοχή και αιτιολόγηση πρέπει επίσης να προβλέπεται για εκείνες τις περιπτώσεις όπου η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προβλέπεται για σκοπούς άλλους από εκείνους για τους οποίους συλλέχθηκαν αρχικά, όπως π.χ. στην περίπτωση του Eurodac.
17. Εν κατακλείδι, ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για τη διαγραφή της σχετικής διάταξης από την τρέχουσα πρόταση.

IV. ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

18. Η συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία των δακτυλικών αποτυπωμάτων κατέχει προφανώς κεντρική θέση στο σύστημα Eurodac. Επισημαίνεται ότι η επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων, όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα, γεννά συγκεκριμένες προκλήσεις και κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Στο πλαίσιο της πρότασης, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να υπογραμμίσει ιδιαίτερα το πρόβλημα της λεγόμενης «αδυναμίας ταυτοποίησης» — η κατάσταση στην οποία βρίσκεται κανείς όταν, για κάποιον λόγο, τα δακτυλικά του αποτυπώματα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν.
19. Η αδυναμία αυτή μπορεί να προκύψει σε περιπτώσεις ατόμων με ακροδάχτυλα ή χέρια που έχουν υποστεί προσωρινή ή μόνιμη βλάβη. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως ασθένεια, αναπηρία, τραύματα και εγκαυματα.

Μπορεί επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις να συνδέεται με την εθνοτική καταγωγή ή το επάγγελμα ορισμένων ατόμων. Φαίνεται μάλιστα ότι ένας μη αμελητέος αριθμός ατόμων που απασχολούνται σε εργασίες του αγροτικού και του κατασκευαστικού τομέα υφίστανται βλάβες στα ακροδάχτυλά τους σε τέτοιο βαθμό ώστε τα δακτυλικά αποτυπώματά τους να μη μπορούν να διαβαστούν. Σε άλλες περιπτώσεις, η συχνότητα των οποίων είναι δύσκολο να υπολογιστεί, τυγχάνει επίσης ορισμένοι πρόσφυγες να αυτοακρωτηριάζονται ώστε να αποφύγουν τη λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων τους.

20. Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι ενδέχεται να είναι δύσκολο να διακρίνονται οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν ηθελμημένα προκαλέσει βλάβη στα ακροδάχτυλά τους ώστε να παρεμποδίσουν τη διαδικασία ταυτοποίησής τους από εκείνους των οποίων τα δακτυλικά αποτυπώματα δεν μπορούν όντως να αναγνωστούν.
21. Είναι πάντως ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλίζεται ότι η «η αδυναμία ταυτοποίησης» δεν οδηγεί από μόνη της σε στέρηση δικαιωμάτων για τους αιτούντες άσυλο. Για παράδειγμα, δεν θα ήταν αποδεκτό η αδυναμία ταυτοποίησης να ερμηνεύεται συστηματικά ως απόπειρα εξαπάτησης και να οδηγεί σε άρνηση εξέτασης αίτησης ασύλου ή σε ανάκληση της βοήθειας προς τον αιτούντα άσυλο. Εάν συνέβαινε αυτό, θα σήμαινε ότι η δυνατότητα λήψης των αποτυπωμάτων θα ήταν ένα από τα κριτήρια αναγνώρισης του καθεστώτος του αιτούντος άσυλο. Σκοπός του Eurodac είναι να διευκολύνει την εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου και όχι να προσθέσει ένα ακόμη κριτήριο («να διαθέτει αποτυπώματα που μπορούν να αναγνωστούν») για την αναγνώριση κάποιου ως αιτούντος άσυλο. Αυτό θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής του περιορισμού του σκοπού και τουλάχιστον του πνεύματος του δικαιώματος ασύλου.
22. Τέλος, ο ΕΕΠΔ επιμένει επίσης στην ανάγκη η παρούσα πρόταση να συνάδει με άλλες σχετικές οδηγίες στον συγκεκριμένο τομέα. Ειδικότερα, η «οδηγία της αναγνώρισης» αξιώνει να εξετάζεται κάθε αίτηση σε εξατομικευμένη βάση και δεν αναφέρεται σε καμία περίπτωση στην αδυναμία ταυτοποίησης ως κριτήριο για την εξέταση της αίτησης ασύλου⁽³⁾.
23. Η τρέχουσα πρόταση προβλέπει ήδη εν μέρει την αδυναμία ταυτοποίησης στα άρθρα 6.1 και 6.2⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Βλ. ειδικότερα άρθρο 4 παράγραφος 3 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ΕΕ L 304 της 30.9.2004, σ. 12.

⁽⁴⁾ «1. Όταν η κατάσταση των άκρων των δακτύλων δεν επιτρέπει τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων των οποίων η ποιότητα να διασφαλίζει την κατάλληλη αντιπαραβολή δυνάμει του άρθρου 18 του παρόντος κανονισμού, το κράτος μέλος προέλευσης λαμβάνει εκ νέου τα δακτυλικά αποτυπώματα του αιτούντος και τα επαναδιαβιβάζει το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός 48 ωρών αφού ληφθούν επιτυχώς». «2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1, όταν δεν είναι δυνατό να ληφθούν τα δακτυλικά αποτυπώματα αιτούντος λόγω μέτρων για τη διασφάλιση της υγείας του ή για την προστασία της δημόσιας υγείας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν και διαβιβάζουν τα δακτυλικά αποτυπώματα του αιτούντος το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός 48 ωρών αφοτου εκλείψουν οι λόγοι αυτοί».

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 30ής Σεπτεμβρίου 2010 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο — «Επισκόπηση της διαχείρισης πληροφοριών στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης», διαθέσιμη μέσω του δικτυακού τόπου του ΕΕΠΔ.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 24ης Νοεμβρίου 2010 που αφορά την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την αντιτρομοκρατική πολιτική της ΕΕ: βασικά επιτεύγματα και μελλοντικές προκλήσεις, διαθέσιμη μέσω του δικτυακού τόπου του ΕΕΠΔ.

24. Ωστόσο, οι διατάξεις αυτές προβλέπουν μόνο την υπόθεση της προσωρινής αδυναμίας ταυτοποίησης, ενώ σε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων η αδυναμία αυτή είναι μόνιμη. Το άρθρο 1 του κανονισμού για την τροποποίηση της Κοινής Προξενικής Εγκυκλίου ⁽¹⁾ προβλέπει τέτοιες περιπτώσεις και ορίζει ότι: (...) τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι κατάλληλες διαδικασίες που εγγυώνται τον σεβασμό της αξιοπρέπειας του αιτούντος εφαρμόζονται στην περίπτωση δυσκολιών στην καταχώριση. Η αδυναμία λήψεως δακτυλικών αποτυπωμάτων για σωματικούς λόγους δεν επηρεάζει τη χορήγηση ή άρνηση θεώρησης.
25. Για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων αυτών στο πλαίσιο του Eurodac, ο ΕΕΠΔ συνιστά να προστεθεί στο άρθρο 6 σχετική διάταξη, η οποία θα ορίζει σε γενικές γραμμές τα εξής: «Η προσωρινή ή μόνιμη αδυναμία λήψεως κατάλληλων αποτυπωμάτων δεν επηρεάζει δυσμενώς τη νομική κατάσταση του ατόμου. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να αποτελεί ικανό λόγο για την άρνηση εξέτασης ή την απόρριψη αίτησης ασύλου».

V. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

26. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος ενημέρωσης είναι καθοριστικής σημασίας για την ορθή λειτουργία του Eurodac. Ειδικότερα, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται με τρόπο που προσφέρει στον αιτούντα άσυλο τη δυνατότητα να κατανοεί πλήρως την κατάσταση του, καθώς και την έκταση των δικαιωμάτων του, συμπεριλαμβανομένων των διαδικαστικών βημάτων που μπορεί να ακολουθήσει ως συνέχεια των διοικητικών αποφάσεων που έχουν ληφθεί για την υπόθεσή του. Ο ΕΕΠΔ υπενθυμίζει επίσης ότι το δικαίωμα της πρόσβασης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της προστασίας δεδομένων, όπως αναφέρεται ιδίως στο άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.
27. Ο ΕΕΠΔ είχε ήδη υπογραμμίσει το ζήτημα αυτό στην προηγούμενη γνωμοδότησή του για το Eurodac. Καθώς η προταθείσα τροποποίηση δεν έγινε αποδεκτή, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να αναδείξει και πάλι τη σημασία της.
28. Το άρθρο 24 της πρότασης αναφέρει τα εξής:

Κάθε πρόσωπο που καλύπτεται από τον παρόντα κανονισμό ενημερώνεται από το κράτος μέλος προέλευσης γραπτώς και, ενδεχομένως, προφορικώς, σε γλώσσα την οποία κατανοεί ή την οποία μπορεί ευλόγως να θεωρηθεί ότι κατανοεί, σχετικά με:

(...)

- ε) την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης σε δεδομένα που το αφορούν, καθώς και του δικαιώματος διόρθωσης ανακριβών δεδομένων που το αφορούν ή απαλοιφή των δεδομένων που το αφορούν τα οποία υπέστησαν παράνομη επεξεργασία,

σία, καθώς και του δικαιώματος να ενημερώνεται για τις διαδικασίες άσκησης αυτών των δικαιωμάτων και για τα στοιχεία επικοινωνίας με τον υπεύθυνο της επεξεργασίας και τις εθνικές εποπτικές αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 25 παράγραφος 1.

29. Ο ΕΕΠΔ προτείνει αναδιατύπωση του άρθρου 24 ώστε να αποσαφηνιστούν τα δικαιώματα που πρέπει να παρέχονται στον αιτούντα. Η υφιστάμενη διατύπωση είναι ασαφής, καθώς μπορεί να ερμηνευτεί ως εξετάζουσα «το δικαίωμα να ενημερώνεται για τις διαδικασίες άσκησης αυτών των δικαιωμάτων (...)» ξεχωριστά από το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα ή/και το δικαίωμα αίτησης για διόρθωση ανακριβών δεδομένων (...). Επιπλέον, σύμφωνα με την τρέχουσα διατύπωση της προαναφερθείσας διάταξης, τα κράτη μέλη πρέπει να ενημερώνουν το πρόσωπο που καλύπτεται από τον κανονισμό όχι σχετικά με το περιεχόμενο των δικαιωμάτων αλλά σχετικά με την «ύπαρξή» τους. Καθώς το ζήτημα αυτό φαίνεται να είναι υφολογικής και μόνο φύσεως, ο ΕΕΠΔ προτείνει την αναδιατύπωση του άρθρου 24 ως εξής: «Κάθε πρόσωπο που καλύπτεται από τον παρόντα κανονισμό ενημερώνεται από το κράτος μέλος προέλευσης (...) σχετικά με (...) ζ) το δικαίωμα πρόσβασης σε δεδομένα που το αφορούν, και το δικαίωμα αίτησης για διόρθωση ανακριβών δεδομένων που το αφορούν ή για διαγραφή δεδομένων που το αφορούν και που υπόκεινται σε παράνομη επεξεργασία».

VI. ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

30. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 της πρότασης ορίζει ότι: «Μετά από μεταβατική περίοδο, η διαχειριστική αρχή, η οποία χρηματοδοτείται από τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι επιφορτισμένη με την επιχειρησιακή διαχείριση του Eurodac. Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, ότι χρησιμοποιείται για το κεντρικό σύστημα ανά πάσα στιγμή η καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία, με την επιφύλαξη ανάλυσης κόστους-ωφέλειας». Παρότι ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για την απαίτηση που ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1, επιθυμεί να επισημάνει ότι η έκφραση «καλύτερη διαθέσιμη τεχνολογία» που αναφέρεται στην προαναφερθείσα διάταξη θα πρέπει να αντικατασταθεί με τη φράση «καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές», η οποία καλύπτει τόσο την τεχνολογία που χρησιμοποιείται όσο και τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, κατασκευάζεται, συντηρείται και λειτουργεί η εγκατάσταση.
31. Αυτό έχει σημασία διότι η έννοια των «καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών» είναι ευρύτερη και καλύπτει διάφορες πτυχές που συμβάλλουν στην εφαρμογή της «προστασίας της ιδιωτικής ζωής ήδη από τον σχεδιασμό», η οποία θεωρείται βασική αρχή για την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων. Υπογραμμίζει επίσης το γεγονός ότι η προστασία των δεδομένων μπορεί να εφαρμοστεί μέσω διαφορετικών μέσων, όχι απαραίτητα τεχνολογικής φύσεως. Είναι πράγματι σημαντικό να εξετάζεται όχι μόνο η τεχνολογία αλλά και ο τρόπος με τον οποίο αυτή χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την επίτευξη του στόχου της επεξεργασίας των διαθέσιμων δεδομένων. Οι επιχειρηματικές διεργασίες πρέπει να είναι προσανατολισμένες στην επίτευξη αυτού του σκοπού, ο οποίος μεταφράζεται σε συγκεκριμένες διαδικασίες και οργανωτικές δομές.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 390/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για την τροποποίηση της Κοινής Προξενικής Εγκυκλίου περί θεώρησης προς τις διπλωματικές και τις έμμισθες προξενικές αρχές όσον αφορά την εισαγωγή βιομετρικών στοιχείων καθώς και διατάξεων για την οργάνωση της παραλαβής και της εξέτασης των αιτήσεων θεώρησης, ΕΕ L 131 της 28.5.2009, σ. 1.

32. Ως προς αυτό, και σε ένα γενικότερο επίπεδο, ο ΕΕΠΔ θα ήθελε να επαναλάβει τη σύσταση που διατύπωσε και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις⁽¹⁾ σχετικά με την ανάγκη να καθοριστούν και να προωθηθούν από την Επιτροπή, σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους του κλάδου, οι «καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές» με βάση τη διαδικασία που έχει εγκρίνει η Επιτροπή για τον περιβαλλοντικό τομέα⁽²⁾. «Καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές» θα σήμαινε το πιο αποτελεσματικό και προηγμένο στάδιο ανάπτυξης της τεχνολογίας και των μεθόδων λειτουργίας που υποδηλώνουν την πρακτική καταλληλότητα συγκεκριμένων τεχνικών για τη διασφάλιση, συμφώνως προς το πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, ενός καθορισμένου κατώτατου ορίου ανίχνευσης. Οι καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές θα σχεδιαστούν με τρόπο ώστε να προλαμβάνουν και, όπου αυτό δεν είναι πρακτικά δυνατό, να μετριάσουν σε κατάλληλο επίπεδο τους κινδύνους ασφάλειας που σχετίζονται με την εν λόγω επεξεργασία δεδομένων και να ελαχιστοποιούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τον αντίκτυπο της επί της ιδιωτικής ζωής.

33. Από τη διαδικασία αυτή αναμένεται επίσης να προκύψουν έγγραφα αναφοράς σχετικά με τις «καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές», τα οποία θα μπορούσαν να προσφέρουν πολύ χρήσιμη καθοδήγηση για τη διαχείριση άλλων μεγάλων πληροφοριακών συστημάτων της ΕΕ. Αυτό θα συμβάλει επίσης στην εναρμόιση τέτοιου είδους μέτρων σε ολόκληρη την ΕΕ. Τέλος, ο καθορισμός των καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών, φιλικών προς την ιδιωτική ζωή και την ασφάλεια, θα διευκολύνει τον εποπτικό ρόλο των αρχών προστασίας δεδομένων παρέχοντάς τους τεχνικές αναφορές συμμορφούμενες προς την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, όπως αυτές εκδίδονται από τους υπεύθυνους επεξεργασίας των δεδομένων.

VII. ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕ ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ

34. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι η πρόταση δεν πραγματοποιείται το ζήτημα της ανάθεσης μέρους των εργασιών της Επιτροπής⁽³⁾ σε άλλον οργανισμό ή οντότητα (π.χ. σε ιδιωτική επιχείρηση). Ωστόσο, η ανάθεση με υπεργολαβία χρησιμοποιείται συνήθως από την Επιτροπή στην ανάπτυξη και διαχείριση τόσο του συστήματος όσο και της επικοινωνιακής υποδομής. Ενώ η ανάθεση δραστηριοτήτων με υπεργολαβία δεν αντιβαίνει από μόνη της στις απαιτήσεις προστασίας δεδομένων, πρέπει να θεσπιστούν σημαντικές εγγυήσεις ώστε να διασφαλίζεται ότι η εφαρμοσιμότητα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας της προστασίας δεδομένων από τον ΕΕΠΔ, δεν επηρεάζεται διόλου από την ανάθεση με υπεργολαβία. Απαιτούνται, επιπλέον, πρόσθετες εγγυήσεις πιο τεχνικής φύσεως.

35. Ως προς αυτό, ο ΕΕΠΔ προτείνει, στο πλαίσιο της αναθεώρησης του κανονισμού EURODAC και τηρουμένων των αναλογιών, να παρέχονται νομικές εγγυήσεις παρόμοιες με εκείνες που προβλέπονται από τα νομικά μέσα που αφορούν το σύστημα SIS II, οι οποίες θα ορίζουν ότι, ακόμη και όταν η Επιτροπή αναθέτει μέρος των εργασιών της σε άλλο όργανο ή

οργανισμό, θα διασφαλίζει ότι ο ΕΕΠΔ έχει το δικαίωμα και είναι σε θέση να ασκεί πλήρως τα καθήκοντά του, μεταξύ των οποίων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων, καθώς και ότι ασκεί οποιεσδήποτε άλλες αρμοδιότητες του αποδίδονται από το άρθρο 47 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001.

VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

36. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η Επιτροπή ζητά τη γνώμη του και ζητά με τη σειρά του να συμπεριληφθεί στις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης αναφορά στην εν λόγω διαβούλευση.

37. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι η δυνατότητα πρόσβασης στο Eurodac για σκοπούς επιβολής του νόμου δεν έχει συμπεριληφθεί στην τρέχουσα πρόταση.

38. Η συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία των δακτυλικών αποτυπωμάτων κατέχει κεντρική θέση στο σύστημα Eurodac. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι η επεξεργασία βιομετρικών δεδομένων, όπως τα δακτυλικά αποτυπώματα, γεννά συγκεκριμένες προκλήσεις και κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ειδικότερα, ο ΕΕΠΔ υπογραμμίζει το πρόβλημα της λεγόμενης «αδυναμίας ταυτοποίησης» — η κατάσταση στην οποία βρίσκεται κανείς όταν, για κάποιο λόγο, τα δακτυλικά του αποτυπώματα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Η αδυναμία ταυτοποίησης δεν πρέπει από μόνη της να οδηγεί σε στέρηση δικαιωμάτων για τους αιτούντες άσυλο.

39. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να προστεθεί στο άρθρο 6α της πρότασης σχετική διάταξη, η οποία θα ορίζει σε γενικές γραμμές τα εξής: «Η προσωρινή ή μόνιμη αδυναμία λήψης κατάλληλων αποτυπωμάτων δεν επηρεάζει δυσμενώς τη νομική κατάσταση του ατόμου. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να αποτελεί ικανό λόγο για την άρνηση εξέτασης ή την απόρριψη αίτησης ασύλου».

40. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ότι η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος ενημέρωσης είναι καθοριστικής σημασίας για την ορθή λειτουργία του Eurodac, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται με τρόπο που προσφέρει στον αιτούντα άσυλο τη δυνατότητα να κατανοεί πλήρως την κατάστασή του, καθώς και την έκταση των δικαιωμάτων του, συμπεριλαμβανομένων των διαδικαστικών βημάτων που μπορεί να ακολουθήσει ως συνέχεια των διοικητικών αποφάσεων που έχουν ληφθεί για την υπόθεσή του. Ο ΕΕΠΔ προτείνει να αναδιατυπωθεί το άρθρο 24 της πρότασης ώστε να αποσαφηνιστούν τα δικαιώματα που πρέπει να παρέχονται στον αιτούντα άσυλο.

41. Ο ΕΕΠΔ συνιστά την τροποποίηση του άρθρου 4 παράγραφος 1 της πρότασης, με αντικατάσταση της φράσης «καλύτερες διαθέσιμες τεχνολογίες» με τη φράση «καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές». Οι «καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές» περιλαμβάνουν τόσο την τεχνολογία που χρησιμοποιείται όσο και τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, κατασκευάζεται, συντηρείται και λειτουργεί η εγκατάσταση.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ σχετικά με τα Ευφυή Συστήματα Μεταφορών, Ιούλιος 2009· γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ σχετικά με την ανακοίνωση για τη ραδιοσυχνική αναγνώριση (RFID), Δεκέμβριος 2007· ετήσια έκθεση 2006 του ΕΕΠΔ, σ.48-49.

⁽²⁾ <http://eiprcb.jrc.es/>

⁽³⁾ Ή, μελλοντικά, στη διαχειριστική αρχή, όπως αναφέρεται παραπάνω. Οι αναφορές στην Επιτροπή στην παρούσα παράγραφο πρέπει να νοούνται ως αναφορές στο όργανο ή οργανισμό της ΕΕ που ενεργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων για το Eurodac.

42. Ο ΕΕΠΔ συνιστά, όσον αφορά το ζήτημα της ανάθεσης μέρους των εργασιών της Επιτροπής σε άλλον οργανισμό ή οντότητα (π.χ. σε ιδιωτική επιχείρηση), τη θέσπιση εγγυήσεων ώστε να διασφαλίζεται ότι η εφαρμοσιμότητα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, συμπεριλαμβανομένης της εποπτείας της προστασίας δεδομένων από τον ΕΕΠΔ, δεν επηρεάζεται διόλου από την ανάθεση με υπεργολαβία. Απαιτούνται, επιπλέον, πρόσθετες εγγυήσεις πιο τεχνικής φύσεως.

Βρυξέλλες, 15 Δεκεμβρίου 2010.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων
